

Titel: Thema uit de bredase geschiedenis Deel3

Hoofdpersoon: Breda

Plaats: Breda

DEEL 3

Hechtere organisatie was geboden, wilden men een effectieve sabotage bereiken. In de zomer van 1943 pakte de inmiddels sterk geslonken O.D., samen met de Landelijke Organisatie voor hulp aan onderduikers (L.O.) en de Knokploegen (K.P.), de verzorging van onderduikers energiek aan.

Daarnaast ontstond een speciale rooms-katholieke verzetsgroep.

Beide groepen zorgden voor bonkaarten, etenswaren, kleding en schoeisel.

Verder werden persoonsbewijzen, distributiebescheiden en 'Ausweise' vervalst.

Sommige ambtenaren van de gemeente en de distributie hielpen hen daarbij.

Men zou dit de fase van het sociale verzet kunnen noemen.

De laatste periode begon rond het midden van 1944.

De geallieerde invasie zorgde ervoor dat de vorm en de aard van het verzet zich nu wijzigden: actief werd deelgenomen aan de gewapende weerstand door L.O., L.K.P. en O.D..

Eenheid tussen de diverse groeperingen werd bewerkstelligd door de vorming van een overkoepelend orgaan, 'Delta' geheten, waarbinnen praktisch alle werkzame verzetsgroepen functioneerden.

'Delta' onderhield ook het contact met de geallieerden via radio en telefoon.

Uit deze samenwerking zouden later weer de Nederlandse Binnelandse Strijdkrachten (B.S.) voortkomen.

Het verzet maakte zich verdienstelijk met het doorgeven van bezettingen van duitse stellingen, tekeningen, enz, enz.

In de maanden Augustus, September en Oktober 1944 werden diverse aanslagen uitgevoerd met wisselend succes.

Hoe dan ook, zeker waren succesvol de bevrijding op 6 September 1944 van 22 politieke gevangenen uit het bredase 'Huis van bewaring' en de spoorwegstaking van 18 September.

Op 4 Oktober rolden de Duitsers op bloederige wijze nog een verzetseenheid op, bij een overval op een boswachterswoning op de Vloeiweide onder Rijsbergen.

Hier werden niet alleen onderduikers aangetroffen, maar ook een verzetsgroep.

Deze bediende er zendapparatuur ten behoeven van het inlichtingswerk.

Hoewel de groep zich heftig verzette, moest zij uiteindelijk het onderspit delven; zeker toen de boerderij in brand werd gestoken.

Ter plekke sneuvelden 7 verzetslieden en 5 Duitse militairen.

Degenen die levend in handen van de Duitsers vielen, 9 personen, werden daags daarop terechtgesteld.

Van het gezin dat eigenlijk in dat huis woonden, kwam de vrouw en haar 3 kinderen om in de vlammen.

DE BEVRIJDING

De bevrijding van breda geschiedde door het achtste 'Jager- of Riflebataljon' van de Eerste Poolse Pantserdivisie, onder bevel van Stanislaw Maczek. Al op vrijdag 27 Oktober hadden de Ortskommandant en zijn staf, de 'Grüne Polizei', twee bredase S.S.ers en de NSB-burgemeester Blom het beter geacht, de stad te verlaten en elders een veilig heenkomen te zoeken. Er was in feite ook niemand meer om hen te beschermen. De moraal en de discipline onder de duitse militairen waren verdwenen. Weer was het lot van de stad afhankelijk van militair optreden. Troepen hadden zich ingegraven achter de Marklinie, ditmaal duitse. Bovendien hadden enkele troepenafdelingen posities ingenomen in de stad en was versterkte bewaking uitgezet bij bruggen en andere strategische punten. Door de onophoudelijke geallieerde bombardementen was het gevaarlijk geworden zich buiten de stad te begeven. Maar ook in de stad leek men zijn leven niet zeker te zijn. Geruchten deden de ronde, dat gebouwen en bruggen ondermijnd waren. In de middag van zaterdag 28 Oktober werd het steeds stiller in de stad. Mensen hadden zich voorbereid om daar geruime tijd door te brengen, door zoveel mogelijk water en proviand in te slaan. 's Avonds was overal het ontploffen van duitse munitievoorraden te horen. Bij velen heerste de vrees dat alsnog datgene zou gebeuren wat hun in de meidagen van 1940 bespaard was gebleven: een verbeterde verdediging en daarmee de vernietiging van de stad.

Maar ook nu zou de werkelijkheid hun ter wille zijn. Nog diezelfde nacht werd de duitse batterij veroverd die stond opgesteld in het midden van de Lovensdijk. Ondertussen waren de Poolse troepen met de omsingeling van de stad. Nadat deze voltooid was, ging het snel. Al op zondagmiddag, 12.00 uur, was het gebied Bavel-Ginniken geheel en het zuidelijke deel van de stad nagenoeg volledig in hun handen. De Duitsers hadden inmiddels verschillende posten in de stad verlaten, onder andere de Wilhelminabrug. Het meest hardnekkig werd weerstand geboden in het noord-oosten. De aangevallenen verkeerden daar in een gunstiger positie, door het opblazen van bruggen. Vanuit de Belcrum namen zij de stad en de geallieerde troepen onder vuur, wat een aantal doden en behoorlijk grote materiële schade veroorzaakte. Bovendien verschafte dit hun de mogelijkheid de terugtocht beter te organiseren. De meeste slachtoffers zouden ook daar vallen.

De verovering en bevrijding van de stad bleken onstuitbaar. Daarmee waren niet alle gevechten voorbij. Op diverse plaatsen in de stad zaten nog sluipschutters, maar het grootste deel der vijandelijke troepen had zich teruggetrokken in het noordoostelijke en westelijke deel van de stad. Zo kon het gebeuren dat de bewoners van de Academiesingel tot maandag 30 Oktober op hun bevrijding moesten wachten.

In de dagen die daarop volgden, vielen nog verscheidene slachtoffers door het granaatvuur en de strijd ter definitieve verdrijving van de Duitse troepen over de Moerdijk.

De oorlog kostte uiteindelijk het leven van 300 Bredanaars; 1.000 personen keerden niet terug; 197 Joden werden gedeporteerd, van wie slechts 3 mensen de kampen overleefden.

In en om Breda sneuvelde 669 militairen: 14 Amerikanen, 4 Belgen, 13 Canadezen, 397 Duitsers, 77 Engelsen, 9 Fransen, 3 Nederlanders, 7 Nieuwzeelanders, 1 Noor, 142 Polen, en 2 Russen.

Het stadsbeeld kende na generaal Maczeks big day een totaal ander aanblik.

Mensen bevolkten massaal de straten en mengden zich onder de komende en gaande geallieerde troepen.

Het echte feesten gebeurden weliswaar pas na de algehele capitulatie, maar ook nu al baarde de uitgelatenheid de geestelijke zorgen.

Tezelfdertijd begon een ware zoektocht naar NSB'ers, collaborateurs en iedereen die zich echt of vermeend had ingelaten met de Duitsers.

Verder werden op de Grote Markt vrouwen die zich met Duitsers hadden afgegeven, kaalgeschoren en met uitwerpselen bekogeld.

Een Engelse generaal verbood het tenslotte na enige dagen.

Tot een ware bijltjesdag kwam het overigens niet, maar het zou niettemin enige tijd duren, voordat de 'zuiveringstijd' volledig voorbij was.

Velen keken er jaren later nog met gemengde gevoelens op terug.

Duitse officieren vóór het hoofdgebouw van de Koninklijke Militaire Academie, waarschijnlijk 1943.

Defilé van Duitse militairen vóór een podium met officieren, op de Grote Markt, waarschijnlijk 1943.